

V življenju ni naključij, s pravim ključem se odpirajo novi prostori: v poklon profesorici dr. Fedori Ferlugi - Petronio (1946–2018)

Na pogrebu Fedore Ferluga - Petronio nas je Paolo Petronio, mož pokojne, seznanil z Nevo Merlak Vidali. Slovenski zamejki, rojeni v Trstu leta 1946, prijateljici iz otroštva, sta delili tudi ljubezen do glasbe. Obe sta diplomirali iz klavirja na tržaškem Državnem konservatoriju Giuseppe Tartini, obe sta poučevali na Glasbeni matici v Trstu. Ferluga - Petronio je sočasno z diplomom iz klavirja l. 1965 maturirala na slovenskem Klasičnem liceju Franceta Prešerna v Trstu. Po krajšem uspešnem obdobju koncertiranja z ljubljanskim in tržaškim orkestrom se je odločila za študij jezikov. Zakaj, ko ji je kariera pianistke obetala samo pot navzgor?

Danes ugledna pianistka Merlak Vidali, profesorica s konservatorija v Trstu, je takole odgovorila: »Fedora je bila odlična učenka. Ni poznala slabih ocen, vedno samo petke. Vedno samo najboljše. Ko je delala konservatorij skupaj s klasičnim licejem, je bilo zanjo zelo naporno. Dopoldne šola, potem klavir do večera, zvečer pa učenje za solo. Vse je vedno naredila z odliko. Njeni koncerti so bili odlični, bila je zelo obetavna pianistka. Potem je videla, da oboje ne bo šlo, študij in klavir – bilo je preveč. Kot pianistka je želela biti najboljša. Vedela je, kaj to pomeni. Drugo mesto zanjo ni bilo interesantno. Odločila se je za jezike, ki so ji tudi šli odlično, na tem področju je bila najboljša.« Leta 1972 je na Filozofski fakulteti v Trstu diplomirala iz klasične filologije, l. 1982 je na Univerzi v Padovi doktorirala iz slovanske in balkanske filologije.

Muzikalnost, odličen posluš, minuciozno natančnost pri izgradnji totalitete, popolna predanost, vztrajnost, neizprosnost pri iskanju resnice o raziskovanih avtorjih, velika studioznost in moralno-etična drža – vse to je Ferlugo - Petronio, od l. 2001 redno profesorico srbskega in hrvaškega jezika in književnosti, oblikovalo v glasbi, jezikovnem in literarnem znanstvenem delu. Njena pot do profesorice je bila vse prej kot enostavna. Ko me je v zadnjem času spodbujala v pismih, naj vztrajam v slavistiki, da se bo že odprlo akademsko ali znanstveno mesto, če bom nadaljevala po načrtani poti, sem se spomnila njenih dolgih pogovorov z mojimi starši o tem, kako je sama težko prišla do akademskega mesta. Naključje, v katero pa ni verjela, je hotelo, da se ji je l. 1987 odprlo mesto za hrvaško književnost, s katero se prej ni ukvarjala. In to v Vidmu, ne v Trstu, kar bi bilo logično. Edina preostala možnost je bilo mesto za slovansko filologijo v Neaplju. Na mesto docentke hrvaške književnosti je

prišla z enainštiridesetimi leti, do takrat je poučevala latinščino in grščino na Klasičnem liceju Franceta Prešerna in se ukvarjala z znanstvenim delom, najprej na področju klasične književnosti, potem s slovanskim jezikoslovjem in nato slovensko in hrvaško književnostjo. Na podlagi diplomske naloge iz mikenologije je nastala monografija *I nomi delle armi in miceneo* (Skopje, 1979), sledila je knjiga *La Chiesa in Slovenia* (Trst, 1984) in istega leta še knjiga o delu glavnega predstavnika Beneške Slovenije *Ivan Trinko, scrittore e poeta della Slavia Veneta* (Padova, 1984).

V hrvaški književnosti je raziskovala opuse avtorjev, ki so črpali iz klasičnega sveta, vendar so obdržali izvornost del, ki jih je italijanska kritika v preteklosti površno zaznamovala kot kopije klasične književnosti. Napisala je monografije o baročnem dubrovniškem dramatikumu Juniju Palmotiću in predhodniku hrvaške »Moderne« Anteju Tresiću - Pavičiću. V zadnjih letih se je zelo predano ukvarjala s hrvaškim pesnikom, filozofom bosanskega rodu, Nikolo Šopom, ki ji je bil tudi duhovno zelo blizu, zaradi svoje širine in globine pa nedvomno velik raziskovalni izziv. Velikokrat se je z mojim očetom Janezom (Ivanom Brankom) Premkom pogovarjala o pomenu posameznih simbolov, o kozmičnih razsežnostih v astrofiziki, poeziji in umetnosti nasploh. Zavedala se je, da samo pesnik lahko razume pesnika, vedela pa je tudi, da vsi veliki pesniki za časa življenja živijo v osami in pozabi. Šopovo mesto v hrvaški književnosti bi ne bilo takšno, kakršno je, brez Ferluge - Petronio. Njeno raziskovanje Šopa je sovpadalo z uspešnim obdobjem vodenja Oddelka za jezike in civilizacijo srednje in vzhodne Evrope (2000–2003), od leta 2001 do 2004 pa je bila tudi namestnica direktorja Mednarodnega centra za plurilingvizem.

O Šopu je objavila monografijo *Il mondo cosmico di Nikola Šop* (Udine, 2000) in organizirala več mednarodnih simpozijev v Vidmu, Novem mestu, Zagrebu in Rimu. Izreden občutek za vrhunsko poezijo ji je poleg Nikole Šopa približal tudi Alojza Gradnika, o katerem je leta 2007 organizirala mednarodni simpozij na Univerzi v Vidmu in o tem objavila dva zbornika, v slovenščini in italijanščini (Trst, 2008). Italijanskemu občinstvu je Gradnika predstavila tudi v dvojezični slovensko-italijanski antologiji *Eros-Thanatos* (Trst, 2013). Organizirala je več mednarodnih simpozijev o plurilingvizizmu v slovanskih jezikih in književnostih pri IUC-u (International University Centre) v Dubrovniku (1998, 1999, 2000) in na Univerzi v Vidmu (2006).

Ko me je pred letom dni prosila, da ji uredim zapis v Wikipedijo (za to je potem poskrbel Miran Hladnik), mi je napisala, da njena bibliografija šteje 24 knjig in preko 200 bibliografskih enot v italijanščini, slovenščini, hrvaščini. Ogromen opus je Ferluga - Petronio posvetila hrvaškim in slovenskim avtorjem, da bi jih v sosednji Italiji bolj poznali in cenili. Čeprav je za knjigo *Grško-latinski izvori u Junija Palmotića* (Reka, 1999) pod pokroviteljstvom Ministrstva RH in Društva hrvaških pisateljev prejela ugledno nagrado *Davidias* za najboljšo tujo študijo s področja kroatistike v letu 1999, je bila za svoje znanstveno delo bolj malo nagrajena – posvetila pa mu je vse svoje življenje. Redki so bili trenutki, ki jih je, v svoji predanosti znanstvenemu raziskovanju ali obkrožena med študent(kam)i, posvečala svojemu možu.

Paolo Petronio ji je od leta 1978, ko sta se poročila, nudil močno oporo, ki mu jo je Ferluga - Petronio vračala. Namreč, Petronio je zelo ploden avtor na glasbenem in železničarskem področju. Napisal je več monografij: *Transalpina – La linea di Wochein* (Trieste, 1997), *Transalpina – Bohinjska proga* (Ljubljana, 2000), *Viktor Parma, oče slovenske opere* (Trst, 2002), *Le opere di Antonio Smareglia* (Trieste, 2004), *Antonio Smareglia, Život i skladateljski opus* (Pula, 2013), *Alfredo Catalani* (Varese, 2014) in *Gli inni nazionali del mondo* (Varese, 2015). Sprejel je njeno popolno predanost najprej glasbi, potem pa svetu jezikov in literatur.

Bila je izredno vztrajna pri iskanju pravega ključa do avtorjev, ki jih je raziskovala. Kakor je nudila oporo predvsem tistim, ki so doživeli vsaj del njene usode, se je s popolno empatijo vživela v kakorkoli prikrajšane in zatirane ali zapostavljene avtorje, raziskovalce in predvsem raziskovalke. Več kot štiridesetletno prijateljstvo jo je povezovalo z mojo mamo ddr. Francko Premk, spremljala je tudi mojo pot in svoje tiho mentorstvo pri meni okronala z velikim raziskovalnim zanimanjem za Nikolo Šopa. Kot se je znala veseliti pri vsakem uspehu svojih bližnjih, je bila tudi sočutna ob žalosti in izgubi. Smrt mojega očeta jo je globoko pretresla, naključje je hotelo, da je odšla le dobro leto za njim. V naključja pa ni verjela: »Nulla avviene per caso ...«

Eva Premk Bogataj

eva.premk@guest.arnes.si